
Twijfels en zelfzuchtigheid

Op weg met Abraham, deel 2

Inleiding

We gaan verder met de geschiedenis van Abram. De vorige keer hebben we gezien dat God Abram wegreep uit zijn land, bij z'n familie en z'n vaderhuis. God riep Abram tot vrijheid: hij moest zich niet laten bepalen door en verschuilen achter genen, opvoeding of bezit, maar als vrij en verantwoordelijk mens de weg van God gaan. Daarom moest hij weg, want alleen zo kan hij werkelijk zichzelf worden en Gods zegen ontvangen. Alleen

zo kan hij ook daadwerkelijk een zegen worden voor anderen.

Luisteren: Genesis 12:5-20

.....
Lees de aangegeven tekst.

- Heeft God van jou wel eens gevraagd iets te doen/kiezen wat onredelijk leek?

De roep van God aan Abram was in die zin een roep aan ons allemaal: we moeten ons niet verschuilen achter of laten bepalen door allerlei uiterlijke omstandigheden om verbanden, maar als verantwoordelijke mensen op zoek gaan naar de weg die God ons wijst. Alleen zo worden we onszelf.

Nu gaan we dus verder en dan komen we Abram tegen die vol geloof de weg van God is gegaan. Hij heeft alles achter zich gelaten - z'n familie, z'n sociale zekerheid, z'n oudedagsvoorziening - en is het onbekende tegemoet gegaan, omdat God hem riep. Wat een ongelooflijke geloofsmoed laat Abram hier zien! Zo maar, in blind vertrouwen op God je weg gaan, ook al betekent dat tegen de menselijke redelijkheid in gaan.

Gebed

Bid of God je wil helpen om het gelezen Bijbelgedeelte te begrijpen.

Een bijzondere eik

Wat zal er door Abraham heen gegaan zijn toen hij onderweg was? Zal hij vastberaden zijn geweest, of zal hij toch ook de nodige twijfels hebben gehad? Zal hij niet momenten hebben gekend dat hij zichzelf afvroeg waar hij mee bezig was? Ik kan me voorstellen van wel. Op een bepaalde manier horen geloof en twijfel bij elkaar. Kijk maar naar de leerlingen die na de opstanding van Jezus oog in oog staan met de opgestane Heer, maar toch nog twijfelen (Matteüs 28:17). Zo zal dat denk ik ook bij Abram geweest zijn: luisterend naar God, maar tegelijk ook met allerlei vragen.

Dat Abram op twee gedachten hinkt is niet alleen maar omdat ik me dat zo voorstel, maar de tekst zelf geeft daar ook aanleiding toe. We lezen dat Abram in Kanaän aankomt en dat hij het land doortrekt tot aan de eik van More. Alleen al het feit dat deze eik een specifieke naam heeft en zo expliciet genoemd wordt, geeft aan dat we hier niet met zo maar een gewone boom te maken hebben, maar met een heel bijzonder

exemplaar. In Richteren 9:37 komen we deze eik waarschijnlijk ook tegen, en daar wordt hij de 'waarzeggerseik' genoemd. Deze boom was dus bijzonder, niet vanwege z'n rare vorm of omdat het een zeldzaam exemplaar was, maar omdat er rond die boom goddelijke krachten gevoeld werden. De eik was niet zomaar een boom, maar een religieuze ontmoetingsplek waar de Kanaänieten tot hun goden baden.

En juist daar stopt Abram.

Uiterekend bij de plek waar de Kanaänieten hun goden aanbidden. Waarom stop Abram daar? Zal daar ook niet iets van teleurstelling en verlangen achter zitten? Teleurstelling in God die hem geroepen heeft, die maar niets van zich laat horen. En verlangen naar bevestiging.

En dan komt de teleurgestelde Abram die al vol twijfels zat op zo'n plek waar vol overgave en vol inzet op een indrukwekkende manier andere goden vereerd worden ... en dan komt hij tot stilstand. Dan raakt hij onder de indruk. God zwijgt en Abram komt tot stilstand.

Ik vermoed dat veel gelovigen zich hierin kunnen herkennen. Soms worden we enthousiast van een preek of een lied en hebben we echt het voornemen om naar God te luisteren en ons leven te vormen naar wat Hij van ons vraagt. Soms hebben we een duidelijke idee wat God van ons vraagt en zijn we bereid om dat ook echt te doen. Maar ja, na verloop van tijd ebt dat gevoel weg en komen de twijfels. Dan is het enthousiasme verdwenen en dan komen we bij een spreekwoordelijke eik van More: een plek waar andere goden aanbeden worden. De god van je carrière, de god van uiterlijk, van je gezondheid, de god van seksuele beleving... en dan kom je tot stilstand. Dan raak je onder de indruk van die goden, die zoveel zichtbaarder zijn, zoveel veelbelovender. We herkennen ons denk ik allemaal op een bepaalde manier wel in Abram...

Gebed

Neem de tijd voor gebed waarin je God vraagt of Hij je nabij wil zijn in je twijfels. Benoem in dat gebed ook je eigen 'eik van More'

Verwerking

- Abram gaat op weg met allerlei twijfels. Waar zitten jouw twijfels? Praat hier met andere over door.
- Abram stopt bij de Eikenboom van Mamre: een plek waar hij onder de indruk komt van andere goden. Heb jij ook zo'n spreekwoordelijke eik van More? Zo ja, welke?

Altaartjes

Maar God wil dat Abram vrij is. Daarom heeft hij hem weggeroepen bij zijn familie en uit zijn land, weg bij de goden van zijn land (Jozua 24:2). Daarom roept God hem nu ook weg bij deze goden die wel veel lijken te beloven, maar ten diepste slavendrijvers zijn. Abram zou verslaafd raken aan geld, aan uiterlijk vertoon of aan wat dan ook en daarom roept God hem weg. Daarom roept God ons weg bij dit soort goden. En hij gebruikt daar deze preek voor. Of dat gesprekje dat je had en waarin je opeens geconfronteerd werd met je eigen ongeloof. Of dat lied. Of...

En dan bouwt Abram een altaar. Juist op de plek waar andere goden aanbeden worden, daar richt Abram een heiligdom op voor God.

Zal het veel voorgesteld hebben? Waarschijnlijk niet. Zeker niet in vergelijking met de eik van More en alles wat daar omheen gebeurde. Zal het veel invloed gehad hebben op de mensen daar? Waarschijnlijk niet. Ze gingen gewoon door met het aanbidden van de andere goden. Maar toch, al stelt het weinig voor, al heeft het weinig invloed, de naam van God wordt aangeroepen voor het eerst. En vanaf dat moment gaat God zijn weg met dat land en is God daar ook niet meer weg te denken. Niet omdat Abram zulke indrukwekkende dingen doet, maar omdat God Abram en zijn altaar gebruikt.

Verwerking

- Abram richt midden in een cultuur waarin niemand van God weet een altaar op. Op een andere manier leven wij ook in zo'n cultuur. Hoe richten wij altaren op voor God?

God roept ons op om midden in een cultuur en samenleving waar andere goden aanbeden worden bij wijze van spreken altaartjes op te richten. De zondagse dienst in de Amstelkerk is zo'n altaar: met elkaar God aanbidden. Stelt het veel voor? Nee. Heeft het veel invloed? Nee. Wil God he gebruiken? Ja. En zo geldt dat ook voor de rest van ons leven. Op ons werk bijvoorbeeld, waar we ons laten leiden door deadlines en targets, moeten we niet vergeten om momenten te creëren waar we God aanroepen en hem aanbidden als de werkelijke God. Al is het in een kort moment van stilte waarin je even de tijd neemt om je tot God te richten.

Gebed

Neem in een moment van stilte de tijd om God te aanbidden als de werkelijke God van deze wereld en je leven

Het leven (met God) als worsteling

Abram is in het beloofde land, heeft de naam van God aangeroepen en al twee altaren opgericht en dan lezen we dat er hongersnood uitbreekt in het land. Dit zijn van die momenten dat God onbegrijpelijke dingen doet. Menselijk gesproken dan. Abram had alles achter zich gelaten, was in goed vertrouwen op weg gegaan, had het beloofde land bereikt en had daar zelfs twee altaren opgericht, en nu... nu komt er hongersnood, schaarste in het beloofde land.

Waarom laat God dat toe? We weten het niet en elke verklaring die we eraan willen geven zegt meer over onszelf dan over God.

Het beloofde land is voor Abram in elk geval geen luilekkerland, geen roze wolk, maar een land waarin hij moet worstelen om staande te blijven. Elke dag opnieuw vechten om te overleven.

Het is misschien ook wel een nuchter gegeven voor ons: als we willen luisteren naar de stem van God en doen wat Hij van ons vraagt, dan betekent dat niet dat we een zorgeloos leven vol vreugde en blijdschap tegemoet gaan, maar dan zullen we ook momenten

Verwerking

- Herken je de momenten dat het leven (met God) een gevecht is?

kennen dat het leven een gevecht is, dat we in een situatie terechtkomen waarin we dood lijken te lopen. Soms letterlijk. Maar soms ook figuurlijk, in de zin dat we de moed en de kracht niet meer hebben om naar God te luisteren. Op het moment dat iemand die ons dierbaar was plotseling wordt weggenomen. Of wanneer ons huwelijk opeens stuk lijkt te lopen. Wanneer we keer op keer met teleurstellingen te maken krijgen op ons werk.

Gebed

Noem in een gebed met God heel expliciet de dingen waar je mee worstelt in je leven

Leven uit Gods beloften, of op eigen kracht

Het ontbreekt Abram aan de moed en kracht om trouw te zijn aan God. God had hem het beloofde land gewezen, maar Abram kiest elders zijn onderdak. Hij laat Gods beloften voor wat ze zijn en kiest zijn eigen weg en gaat naar Egypte. Uitgerekend naar Egypte. Het land waar later het volk als vreemdeling onderdrukt zal worden. Het land waar de farao er straks alles aan zal doen om de nakomelingen van Abram uit te roeien. Daar gaat Abram naar toe. Hij was in het land van Gods belofte, land van de toekomst, maar hij trekt nu naar het land dat een heel ander soort belofte inhoudt: land van duisternis, land van de dood. Het is alsof de schrijver wil laten zien: Abram zet zijn toekomst en de toekomst van het volk op het spel.

En dat zien we helemaal terug in wat er zich daar afspeelt. Abram is Egypte nog niet binnen of hij neemt Saraï bij zich en geeft haar de opdracht zich voor te doen als zijn zus. Immers, als knappe vrouw - van 65-jaar, of is dat meer een symbolisch getal? - heeft ze veel bekijks. Het zou zo maar kunnen dat ze begeerd gaat worden door de Egyptenaren en dan weet je niet wat die met Abram zullen doen. Misschien wel doden!? Dus, Saraï, je bent m'n zus.

Het is wel opvallend: Abram verlaat het beloofde land, besluit dus eigenlijk om niet langer uit Gods beloften te leven, en gelijk bestaat z'n leven uit het bedenken van allerlei plannetjes om zichzelf staande te houden. Het is alsof de schrijver op een subtiele manier laat zien hoe het leven eruitziet als je op jezelf aangewezen bent: altijd op zoek naar hoe je jezelf staande kunt houden. Zelfs als dat betekent dat anderen er het slachtoffer van worden.

Want dat is toch het geval bij Saraï? Saraï komt in het huis van de Farao terecht en deze neemt haar zelfs tot vrouw. Saraï wordt opgenomen in de harem van Farao en wordt een van zijn bijvrouwen. Het staat er niet bij, maar het ligt voor de hand om te denken dat Saraï niet alleen voor de leuke gesprekken in de harem was opgenomen, maar ook het bed deelde met de Farao.

En Abram: Abram werd met geschenken overladen, allerlei vee en slaven en slavinnen worden aan z'n bezit toegevoegd. Alleen maar omdat hij het toelaat dat Saraï wordt opgenomen in de harem van Farao. Abram gedraagt zich hier als een soort loverboy, die om er zelf beter van de worden zijn vrouw uitleent. Hij verdient aan de dubieuze diensten die Saraï aan Farao verleend. Hoeveel van dat soort Abrams lopen er wel niet rond op de wallen?

De Bijbel is een heel realistisch boek. Mensen worden afgeschilderd zoals ze zijn. Met hun mooie kanten, maar ook met hun falen, hun afschuwelijke kanten. Ook de zogenaamde geloofshelden. Abram - de vader van alle gelovigen - ontpopt zich hier meer

als de vader van alle ongelovigen. Als de vader van alle loverboys. Als... een symbool van een leven waarin je vooral bezig bent met je eigen welzijn en plezier. Dan kun je liegen en anderen voor je laten werken, terwijl je alleen zelf de vruchten plukt.

Abram, de man die zich liet kennen als een gelovige vol twijfels toen hij bij de eik van Mamre halt hield, laat zich nu kennen als een egoïstisch mannetje. Een kant die zichtbaar wordt omdat hij zijn eigen gerief najaagt en zich niet langer laat leiden door God en zijn belofte. Dan komen de lelijke kanten van z'n karakter naar boven.

Die lelijke kanten hebben we allemaal. Bij de een springen ze meer in het oog dan bij de ander, maar we hebben allemaal. We hebben allemaal zo onze momenten dat we geen oog hebben voor anderen en vooral met onszelf bezig zijn. Je wilt iets bereiken en je hebt een doel voor ogen, en daar moet alles voor wijken: een groter huis, een stap in je carrière, een uitbreiding van je bedrijf... en zonder dat het je bedoeling was worden anderen er het slachtoffer van. Je collega, die onbewust je grote concurrent is geworden. Je vrouw of man die je bijna nooit meer krijgt te zien. Die goede vriendin die je hulp nodig heeft, maar waar je geen tijd meer voor hebt.

Kanaän staat symbool voor het leven uit Gods beloften. Voor het leven dat je ontvangt. Egypte staat symbool voor het leven op eigen kracht. Voor het leven dat je zelf moet maken, ten koste van alles en iedereen. De tekst van vanmorgen roept ons op om te kiezen tussen die twee manieren van leven.

Gebed

Benoem in een gebed je schaduwkanten naar God en vraag God of Hij je wil helpen in de strijd hiertegen.

Verwerking

- Abram laat zich kennen als iemand met schaduwkanten. Ben jij je bewust van je eigen schaduwkanten? Op welke manier probeer je daartegen te strijden?

God laat zich kennen

Weet je wat het opvallende is van die hele geschiedenis in Egypte? Van God hoor je niets. In Kanaän had God het woord tot Abram gericht. Abram had twijfels, maar God kwam hem tegemoet. Hier in Egypte hoor je van God niets. Geen woord, geen stem. Abram heeft afscheid genomen van de beloften, afscheid genomen van het beloofde land en daarmee heeft hij zichzelf - lijkt het - afgesneden van de stem van God.

Maar God is er wel. Hoe? Waar? Nou, in de zware plagen die het huis van Farao treffen. Abram wordt er alleen maar beter van dat Sarai bij de Farao is. De Farao wordt er alleen maar slechter van nu Sarai bij hem in huis verblijft. De Heer treft hem met zware plagen. God laat het niet gebeuren dat Sarai een weerloos slachtoffer wordt van het egoïsme van Abram. God springt in de bres voor de kwetsbare en machteloze Sarai. Zo leren we God kennen. Als een God die op de bres springt voor hen die gebukt gaan onder het onrecht van deze wereld. Als een God die onderdrukt bevrijdt.

Maar tegelijk als een God die Zijn beloften niet loslaat. Abram laat Kanaän en Gods beloften voor een rijke toekomst achter zich. Abram legt zich erbij neer dat hij geen

kinderen bij Saraï zal krijgen en dat als zijn vrouw zwanger wordt dat van de Farao blijkt te zijn.

God daarentegen legt zich er niet bij neer. God berust niet in de toekomstloosheid van Abram. God geeft Zijn beloften niet op. Abram ziet het niet. Farao wel. En zo moet Abram door Farao - wiens opvolger later uit is op de vernietiging van Abrams nakomelingen - op de weg van Gods beloften gezet worden.

Beschamend dat God soms zelfs Zijn vijanden moet gebruiken om de ogen van zijn kinderen te openen. Zo kan het vandaag de dag nog gebeuren dat je door je niet-gelovige collega of buurvrouw opeens tot de orde wordt geroepen, wordt teruggeroepen naar God.

God laat zijn beloften niet los. God komt op voor hen die onrechtvaardig behandeld worden. God zet het onrecht van deze wereld recht. Zo leren we God kennen in deze geschiedenis. Zo is de God van Abram. Het allermeeft en het allerdiepst zien we dat natuurlijk in Jezus Christus: God zelf wordt in Zijn Zoon het slachtoffer van het egoïsme van deze wereld om zijn beloften van nieuwe wereld door te zetten. Mensen maken er vaak een potje van met hun twijfels en hun egoïsme. Mensen leven op eigen kracht. Maar God zet door, in Jezus Christus.

Het verhaal van Abram is een heel realistisch verhaal. Misschien wel een tikje te realistisch. Maar daarom juist ook zo'n hoopvol verhaal: want als een egoïstische twijfelaar als Abram de vader van alle gelovigen genoemd wordt, als God door Hem heen laat zien dat Hij zijn beloften serieus neemt en zich niet neerlegt bij het onrecht van deze wereld, dan is er hoop voor iedereen.

Gebed

Bidt dat God ons - met onze twijfels en met onze schaduwkanten - op de weg van Zijn beloften houdt.

Verwerking

- God komt in het geweer tegen onrecht en staat voor Zijn beloften. Kun je dit ook concreet zien in je eigen leven? En in deze wereld?